

vanj in kurentovih burk. Palači ob stranéh ste: ona pri desni roki tako zvana konservatorska (Konservatoren-Pallast), pri levi pa muzej. Obedve zgradbi imate namen, da izključljivo služite umetnji in védam.

Da bi bil pa vstrezal svoji radovednosti z ogledovanjem znotranjih znamenitost, ki jih hranite te palači, zato ni bilo nobenkrat potrebnega časa.

Še ene posebnosti moram omeniti, ki kinči osrednje kapitolskega trga, in to je jezdiški kip rimljanskega cesarja Marka Avrelija. Od vseh mnogoštevilnih spominkov te vrste, ki so zališali trge in ceste starega Rima, ostalo je čisto malo; jezdiški kip ohranil se je nepokvarjen edino le ta. S pričetka stal je na glavnem rimskem trgu (Forum Romanum) ob slavoloku Septima Severa. Pozneje prenešen je bil v lateranski mestni oddelek. Leta 1538. postavljen je bil na sedanje mesto, to je, v osredok kapitolskega trga, in sicer pod neposrednim vodstvom slavnega Mihelangela samega. Postament napravil se je kipu takrat nov; vsekan je bil po navodu tega neumrljivega umetnika iz enega samega marmelnastega kósa starega Trojanskega trga (Trajansforum). Največa znamenitost in historična vrednost tega velikanškega jezdiškega kipa leži v tem, da ima cesarjev obraz in ves njegov život do pičice natančno enakost z njegovo pravo podobo (Portrait). Učenost, modrost, zamišljenost, miroljubnost, zraven pa vendar krepki značaj govorijo iz mirnega, malo da ne resnega obraza; junaštvo in ponos razvidi se mu na vsem truplu; raztegnjena desnica pa kaže, kakor da bi zagotavljala priznanje in prostost vjetim, prosijočim pa pomoč. Tudi konjevi kip ima baje največjo enakost s cesarju najbolj priljubljenim vrancem; to razsodbo o obeh kipih (cesarju in konju) izrekel je slavnoznani Mihelangelo sam. Kakor se še tu in tam sledi, bil je ves jezdiški kip nekdanj bogato pozlačen.

Še ene znamenitosti kapitolske morem omeniti. Na oni njegovi strani, ki se od kapitolskega trga od-sahnuje tje pod hom, na katerem stoji cerkev „Ara coeli“, zasajen je mali, gosto in visoko-ograjeni perivojček. V njem živita prosto volk in volkulja. Rimsko mesto redi ju menda v zgodovinski spomin, ker je po pripovedki utemeljitelja Rima, Romula in Rema (Romulus in Remus), dojila volkulja. Ko smo se necega dne ondi sprehajali, videli smo v resnici eno teh mrcin, ki se je pa jadrno zopet zgubila med gosto grmičje.

Zapustivši kapitol podal sem se od njegovega podnožja po ulici k desni roki, in kmalu dospel v glavno cesto vsega Rima, „Corso“ namreč. Po njej je vedno tolika gnječa vozov in ljudi, da se komaj izogibljujejo eden drugemu. O popoldanskim urah videl sem večkrat sprehajati se ondi tudi vojaško častništvo, in ker mi je ravno prinesla beseda besedo, naj spregovorim (in sicer to po obljubi) pred odhodom iz Rima še nekoliko o italijanski vojaščini. Razredjena je ona v dvanajst glavnih vrstá, med katere prispadajo tudi žandarji. Pravijo jim tam vendar-le: „Carabinieri reali“. Kakor pravi pregovor, da ni nobenega človeka, ki bi kaj dobrega nad seboj ne imel, tako najdemo tudi pri marsikateri državi kaj, v čimur zasluži od drugih posnemana biti. Pri nas na Avstrijskem je na pr. krajna policija izročena občinam. Vlada jim s tem skazuje sicer veliko zaupanje; kako težavno pa je samostojno izvrševanje tega posla, vedó oni najbolje, ki to sami skušajo. Na Italijanskem so izročena vsa opravila krajne policije edino le žandarjem, in ti baje, kakor mi je bilo nedavno povedano od popolnem zanesljive strani, ta svoj posel nek izvršujejo prav izvrstno in izgledno. Tega smo se bili prepričali tudi sami tisti večer, ko smo bili dospeli v Jakin. Komaj je bilo vstalo v kolodvorski čakalnici malo trdega govorjenja vsled tega, ker je goljufni fijaker

zahteval od nekega romarja vdrugič podpis, da ga je vozil na kolodvor (s čimur si bi bil prigoljufal tudi dvojno plačo), uže sta bila dva žandarja poleg, da bi se prepričala, kaj da je; in Italijanu spodletela je bila njegova zvijača. So pa italijanski žandarji dvojne vrste, konjiki in pešci. Oprava je obojih zeló enaka. Nekoliko sem jo uže o svojem času opisal; dostavim naj tu le še, da imajo o paradi na klobukih velike rudečevišnjeve čope; fraki so jim tamno-zeleni, ter zalo-obšiti z olepšavami iz belih vrvic. Vrh rokavov imajo bele naramnice (Epaulette). Hlače imajo dolge z dvevrstno rudečo páso (porto) ob stranéh.

V Rimu je bilo pa videti pešcev (Granatiere-Fanteria di Linea) največ. Navadno je, da v prestolna mesta nastavljajo najgorše in najčvrstejše vojake, ki jih ima kaka vlada. Ali je temu tako tudi na Italijanskem, ne vem; toliko pa je res, da so se v Rimu med pešci videli le bolj majhni, šibki in slabotni mladenči. O paradi imajo na glavi nizke kape (čake); zgornji del života pokriva jim kratka, temno-višnjeva jopa (Waffenrock) z rudeče-vervičastimi olepšavami na rokavih; hlače so jim dolge iz svetlo-sivega sukna in z rudečo paso (porto) ob stranéh; za dnom pa imajo čez obutalo bele kamašnje. O slabem vremenu in po zimi nosijo kot vrhno obleko še siv zeló dolg plajšč, katerega spodnji sprednji konci so pri marširanju zavihani na zadnjo stran života, in so tam tako skupaj speti, da imajo nekako podobo velikega fraka. Obuvalo mora biti narrejeno iz zeló mehkega usnja. Pri nas na Avstrijskem, na pr. je vojaško korakanje (marširanje) tako krepko, da se, zlasti ako maršira kaki večji oddelek, kar zemlja stresa pod njegovimi nogami. Nasproti pa italijanski vojaki stopajo tako tiho, kakor naši sosedni bratje Hrvati v njihovih opankah.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

O položaji.

Državni poslanec gosp. Adolf Obreza podal je začetkom meseca septembra tudi letos volilcem svojim jedrnato in okoli trideset strani obsegajoče poročilo, katero najprej popisuje nadrobno vse bolj pomenljive dogodbe v zborovanju državnega zbora preteklega leta, sklepa pa tako:

„Iz poštenega prepričanja, da je ideja grofa Taaffeja o spravi ljudstev in národnosti in o ravnopravnosti med njimi nepravilna in zaničljiva, gotovo nihče ni stopil v krdelo njegovih sovražnikov. A ker resnica in pravica naposled v vsacem boji in vsegar mora premagati in uničiti svoje nasprotnike, zgodilo se bode to tudi tukaj. Trditi se sme po vsej pravici, da ima grof Taaffe za sabo uže tri dele pota do svojega smotra, ki ga želí doseči, in da se od dneva do dneva množi število njegovih privržencev. Brezumna in fakijska opozicija, katero so javili nasprotniki v poslednjem zborovanju ob raznih prilikah, kakor na pr. pri debati o šolski noveli itd., odprla je mnogokomu oči, da je uvidel, kaj namerjajo ti gospodje, in prestopil je potem v tabor grofa Taaffeja.

Kar se tiče uslužnosti grofa Taaffeja pri cesarji, lahko se reče, da stoji še vedno na takošni stopinji, kakor v dan, ko je bil imenovan ministerskim prvosenikom, zatorej je njegovim nasprotnikom in njim, ki si obetajo zlate hribe, ako se skoro premenja ministerstvo, prav malo upati, da se v tem oziru zgodí kaka izprememba.

Po Kranjskem se je politično razmerje narodnjakom jako zboljšalo in povsodi in vsak čas se potiska v stran peščica uže popolnem oslabelih nemškutarjev. Prej čisto protiprirodno občinsko zastopstvo ljubljanskega mesta, v katerem so nasprotniki narodni ošabno nosili po konci glavé, umeknilo se je narodnemu zastopstvu. Takisto se je zgodilo v trgovinski zbornici in nedavno tudi v deželnem zboru, tako, da mi narodnjaki lahko rečemo: v svoji deželi smo gospodarji mi, in stranka nemškutarjev se je skrčila samo v neznatno družbico. Ni mi treba praviti, da je to razmerje prav dobro znano Njega Veličanstvu presvetlemu cesarju in iz posebno milostivih ter najvišjo zadovoljnost izrazujočih izjav Njega Veličanstva v dobi svojega bivanja na Kranjskem se je moglo posnemati, da je svetli vladar tudi takošnih misli. To naj bi si zapisal mnogokdo za vselej v svoj spomin.

Znano je našemu cesarju, da ga posebno ljubijo vsa ljudstva in da so v neomahljivi zvestobi vdana njemu in njegovi preslavni hiši v toliki meri, kakor bi smel z enako pravico o svojih podložnikih trditi najbrž malokater vladar na širem sveti. A znano je cesarju tudi, da so Slovenci med najzvestejšimi njegovimi ljudstvi in da niso nigdar ni za hip omahovali v svoji zvestobi in ljubezni do njega in do preslavnih njegovih pradedov, kedar je razgrajal po cesarstvu s pogubo grozeč sovražen vihar.

Ravno je minulo šest stoletij, odkar se je združila dežela kranjska s hišo habsburško. Ako pregledujemo zgodovine liste iz te dolge dôbe, na vsacem listu bremo nove dokaze o neomahljivi zvestobi in udanosti naše dežele, ki ji je vedno gojila hiši Habsburški, a zapisanih vidimo tudi premnogo dobrot, katere je skazovala ta plemenita, vzvišena rodovina naši zemlji, zato je tudi postava hvaležnosti, kar nas veže ná-njo in kar nas bode vedno družilo ž njo. Navdušen vzkliknem zatorej z domoljubnim našim pesnikom Koseskim:

„Hrast se omaje in hrib — zvestoba Slovencu ne gane!“

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

Ko je bil Čartkov prišel v sobano, našel je v njej uže celo ogromno tolpo prišlecev, ki so bili zbrali se pred obrazom. Največa tihota, kakoršna je redka med mnogimi presojevalci, objemala je vse ta trenotja. Precej je pomenljivo poresnobil se, kar je navada poznavalcem, in približal se je obrazu, ali za Boga, kaj je zagledal?

Čist, nedolžen, prekrasen — kakor kaka nevesta, stal je pred njim umeteljnišk proizvod. Skromno, veličanski, pravedno in prosto, kakor genij, vznášal se je nad vsem. Zdelo se je, kakor bi bile nebeške podobe v zadregi zbog tolikernih vá-nje zročih oči sramožljivo povešale svoje prekrasne vejice. O čutu zoprne osuplosti so poznavalci čudili se novemu, neznanemu čopiču. Jedinilo in kazalo se je na njem vse: Rafael, da je učil se ga umetelnik, kar je izražalo se v vzvišeni plemeniti postavi, — da je učil se Correggija, kar je dihalo največo dovršenost umetelnikovega čopiča. Nad vse vidna pa je bila vlastna tvoreča moč, ki je bivala v duši umetelnika samega. Oživljala je najmanjši pred-

met na obrazi ta moč; v vsem je bil zadet zakon z notranjo močjo vred; v vsem je bila ulovljena črtam plujoča okroglost, ki jo nahajamo v prirodi, ki jo vidi le tvorečega umetelnika oko in ki se rogati kopistu. Vidno je bilo, kako je umetelnik vse zajel iz vnanjega sveta, précej zaklenil v svojo dušo, naposled pa iz svojega duševnega izvirka izlil v soglasno, slavno pesem. A očito je bilo in neposvečeno, kaka neizmerna propast leži med stvarjo in prosto odliko (kopija) iz prirode. Skoro nemogoče je bilo izraziti le-to nenavadno tišino, ki je bila nehoté polastila se vseh, ki so strmeli v obraz — ni bilo ne šuma, ne glasa; a zdelo se je, da je obraz vzvišenejši in vzvišenejši; razlikoval se je jasnejše in čaralnejše od vsega družega, naposled pa se je o trenutku promenil v plod veličanske misli, ki je bila iz nebes priletela v umetelnika, o trenutku, ki je o njem ves človeški život le osnovan. Mimovoljno so solze vdirale se po obrazih ogledovalcem, ki so stali pred obrazom. Podoba je kazala, da so vsi vkusi, vse drzke, nepravilne razvajenosti okusa zlele se na ta veličanski proizvod v neko neizrekljivo slavodatko.

Nepremično, odprtih ust je Čartkov stal pred obrazom, a izpametil se je še le, ko so bili malo po malo zašumeli ogledovalci in opazovalci in jeli razsojati delo, njega dostojnost, in ko so bili naposled obrnili se vá-nj in poprosili ga, da bi povedal svoje misli, hotel je prilaistiti si hladnodušen, navaden pogled, hotel je razodeti navadno, ostarelo sodbo starosvetskih umetelnikov v naslednjem smislu: „Da, res je to, po pravici, ni lahko umetelniku odreči spretnosti; nekaj je do tega; podoba kaže, da je hotel nekaj izraziti; ali vendar, kar se tiče poglobitosti . . .“ A précej po teh besedah je hotel, to se umeje, pritekniti tako pohvalo, ki bi ne bila dobrodejna nobenemu umetelniku; hotel je to učiniti, ali umrla mu je beseda na ustnih, ihtel je, solze so nehnavski namestile odgovor, bežal je iz sobane, kakor kak blaznik.

Nepremično, nesvestno je nekoliko trenotkov stal sredi svoje jako lepe delavnice. Vse teló, ves život se je v njem probudil ta trenotek, kakor bi se bila mladost vrnila mu, kakor bi bile zopet razvnele se njegove nadarjenosti pogašene iskre. Nenadoma je mrena pa dla mu z oči. Za Boga! — tako neusmiljeno je pokončal svoje mladosti najlepša leta; uničil je iskro, morda tlečo v prsih, — iskro, ki bi ne mara sedaj bila razvnela se v velikost in krasoto, — iskro, ki bi bila morebiti izvabljala solze velike nenadnosti in izdatne blagosti! — A pogubil je vse to, pogubil brez vse žalosti! Podoba je kazala, kakor bi bile ta trenotek nenadoma v njega duši oživele namere in želje, ki je imel jih nekedaj. Zgrabil je čopič in približal se je platnu. Pot je prikazal se mu na obraz vsled samega truda; promenil se je ves v tisto željo in užgala ga je tista misel: hotel je naobraziti angeljevo izneverjenost. Ta misel se je vernejše od vsega družega vjemala s hotevo njegove duše. Ali beda! — njegove podobe, postave, skupine, misli so bile prisiljene, nezedinjene. Obraznost, čopič je prekrečko bil vdal se razvajenosti in slabi zapal je prestopil meje in okove, ki je bil sam naložil si jih — in uže je oglašal se v nepravilnostih in hibah. Zanimaril je medleče zamudene prilastitve počasnih izkušenj in prve osnovne zakone bodoče velikosti. Polastila se ga je nevolja. Ukazal je, da se morajo iz njegove delavnice umekniti vsa poslednja dela, vsi breziživotni obrazi po novi šegi, vsi obrazi husarjev, dam in državnih svetnikov. Zaprl se je v sobo, da je bil sam, ukazal je slugama, da nikogar ne smeta spustiti k njemu, in zameknil se je v delo. Kakor kak potrpežljiv mladič, kakor kak učenec, sedel je pri svojem delu. Ali kako neusmiljeno, nelepó je bilo vse, kar je prihajalo iz nje-